

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

عنوان گزارش علمی:

گزارش تحلیلی بر اثرات و پیامدهای قابل پیش بینی تغییر اقلیم بر شیلات و آبزیان
(با نگاه آینده پژوهی)

تدوین کنندگان:
فریدون عوفی، مهناز ربانی‌ها

شماره ثبت

۵۷۸۵۸

۹۹/۴/۲۳

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

عنوان گزارش علمی: گزارش تحلیلی بر اثرات و پیامدهای قابل پیش بینی تغییر اقلیم بر شیلات و آبریان (با نگاه آینده پژوهی)

تدوین کنندگان: فریدون عوفی، مهناز ربانی‌ها

همکاران: -

ناشر: مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

تاریخ انتشار: سال ۱۳۹۹

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است. نقل مطالب، تصاویر، جداول، منحنی‌ها و نمودارها با ذکر مأخذ بلامانع است.

عنوان	«فهرست مندرجات»	صفحه
چکیده		۱
۱- مقدمه		۳
۲- بیان مسئله		۸
۳- اهمیت و ضرورت موضوع		۹
۴- اقدامات و برنامه های تغییر اقلیم مرتبط با شیلات و آبریان		۱۱
۵- شاخص های ارزیابی تغییر اقلیم		۱۴
۵-۱- محورهای تغییر اقلیم مرتبط با شیلات و آبریان		۱۶
۱-۱-۵- محور های اصلی (اثرات مستقیم)		۱۸
۲-۱-۵- محور های فرعی (اثرات غیر مستقیم)		۱۸
۵-۲- بررسی اثرات تغییر اقلیم بر ماهیان دریایی		۱۸
۶- آینده پژوهشی مخاطرات تغییر اقلیم		۲۲
پوست		۲۶
چکیده انگلیسی		۲۸

چکیده

پیامدهای مختلف تغییر اقلیم (آب و هوا) و پدیده گرمایش جهانی بر روی بخش های مهم زندگی بشری تاثیر گذار شده است که این موضوع از بعد از انقلاب صنعتی (۱۸۸۰ م) در اروپا رو به افزایش بوده و در حال حاضر، تمام قاره ها و جهان با آن مواجه هستند. مهمترین دلیل افزایش این پدیده و مشکل جهانی، انتشار گازهای گلخانه ای حاصل از فعالیت های انسان (صنعت و تکنولوژی مبتنی بر تولید CO₂ حاصل از سوخت های فسیلی) بوده است. گازهای گلخانه ای هر چند در اندازه های طبیعی، وضعیت مشکل سازی ایجاد نمی کنند و حتی شاید به لحاظ حفاظت از شرایط محیطی و اقلیمی کره زمین مثبت باشند، ولی در حدی فراتر از آن و افزایش بیش از اندازه آنها می توانند خطرات جدی را برای کره زمین و ساکنان آن ایجاد نمایند که در اثر فعالیت های انسانی و توسعه صنعت به اتمسفر رها می شوند. این موضوع از زمانی آغاز گردید که سوخت های فسیلی برای تولید انرژی استفاده شد و جنگلها قطع و سوزانده شدند که در اثر تولید CO₂، گازهای متان CH₄ و اکسید نیتروژن N₂O نیز در اثر فعالیت های کشاورزی، تغییر کاربری زمین و دیگر منابع بیشتر می شوند. این گازها با جذب اشعه فرسرخ (مادون قرمز)، مسیر جریان طبیعی انرژی را با تغییر آب و هوا کنترل می کنند و در صورت افزایش مقدار آنها و بالا رفتن از حد مجاز، سبب تغییر آب و هوا می شوند. بر اساس مطالعات و پژوهش های انجام گرفته طی دو دهه اخیر و در مقیاس ملی، کم و بیش اثرات منفی پدیده گرمایش جهانی منتج از تغییر اقلیم بر منابع طبیعی، محیط زیست، کشاورزی و منابع آب مشخص شده است. مطمئناً با توجه به وسعت کشور و تنوع اقلیمی، تنوع زیستی (گونه ای و زیستگاهی)، منابع آبی آب شیرین و حتی نواحی ساحلی شمال و جنوب کشور، موضوع تغییر آب و هوایی اثرات مختلف و متنوعی را در هر یک از نواحی و مناطق کشور را خواهد داشت. بررسی ها نشان می دهد که دمای جهانی بعد از قرن بیستم ۰/۶ درجه سانتی گراد افزایش داشته است و الگوهای آب و هوایی پیش بینی می کنند که دمای جهان در سال ۲۱۰۰ م. حدود ۶/۴-۵/۸ درجه سانتی گراد (در نواحی و زیستگاههای مختلف قطبی و استوایی) افزایش خواهد یافت. این تغییر آب و هوایی بزرگترین تغییر طی ۱۰۰۰ سال گذشته است. همچنین برای سال ۲۱۰۰ م. پیش بینی شده که سطح دریاها و اقیانوس ها حدود ۹/۸ سانتی متر افزایش می یابد و بدیهی است که به دنبال آن سیل و سایر حوادث روی خواهد داد.

اصولاً با توجه به وسعت کشور و گستره تنوع اقلیمی، تنوع زیستی (گونه ای و زیستگاهی)، منابع آبی آب شیرین و نواحی ساحلی شمال و جنوب کشور، تغییرات آب و هوایی اثرات مختلف و متنوعی را در هر یک از نواحی و مناطق کشور خواهد داشت. نواحی اقلیمی و جغرافیایی ممکن است بطور عمده تغییر کند و تخریب جنگل ها و مراتع، بیابان ها، منابع آبی و اکوسیستم های بینابینی را به همراه داشته باشد و بسیاری از گونه های جانوری و گیاهی و ذخائر ژنتیکی و منحصر بفرد در معرض خطر انقراض و نابودی قرار گیرند. طی دو دهه اخیر شاهد تغییراتی در ذخائر آبریزان و زیستگاههای آبی کشور بوده ایم که در نهایت موجب اختلال در امنیت غذایی، بهداشت و سلامت انسان خواهد شد. از مهمترین این پیامدها می توان به خشکسالی و تخریب منابع آبی کوچک

مقیاس و حتی دریاچه ها، آبگیرها و تالابها، کاهش دبی رودخانه‌ها و جریان آبهای جاری، خشک شدن چشمه‌ها و قنات‌ها، تخریب و تغییرات ساختاری در زیستگاهها و اکوسیستم‌های حساس و آسیب پذیر، کاهش تنوع گونه‌ای و در بعضی موارد کاهش جمعیت‌ها و ذخائر آبزیان و همچنین مشکلات اجتماعی - اقتصادی برای بهره برداران و ذینفعان تولیدات شیلاتی (ماهیگیران و آبی‌پروران) اشاره کرد.

کلمات کلیدی: تغییر اقلیم، محیط زیست، انتشار گازهای گلخانه‌ای، اکوسیستم، ماهیگیران، آبی‌پروران